
Paa et fællesmøte som avholdtes 20. februar 1922 av Norges Banks representantskap, direktion og repræsentanter for bankens avdelinger ga direktionens formand en oversigt over forskjellige spørsmåal, som hitsættes.

Saa vanskelig som de økonomiske forhold har ligget an i det forløpne aar, er det klart at Norges Banks virksomhet har været i sterk grad præget derav. Man kan vel uten at overdrive si at stillingen tildels har været broget. I en saadan tid er det naturlig at vi møtes repræsentanter fra alle Norges Banks avdelinger; for vi ser nu bedre end ellers, hvor vort lands næringsliv er kjedet sammen, hvor nær de forskjellige dele av landet hører sammen, og hvor viktig det derfor er at vi arbeider i nær forstaaelse med hverandre.

Det er blit mode at betegne den utvikling vi nu gjennemløper, som en deflation, uten at man altid gjør sig det klart hvad man mener med uttrykket. Ikke sjelden legger man ind deri, at det er bankpolitiske foranstaltninger som er den bestemmende aarsak, og at begivenhetenes utvikling i det væsentlige er resultater av en maalbevist politik. I virkeligheten innskranke denne sig til den mere beskedne, at virke regulerende paa de forhold som utviklingen selv skaper.

Det karakteristiske for det tilbakeslag som fandt sted i 1920, var at kjøpeevnen svigtet i saa sterk grad. Markedene blev svake, tildels lukkedes de helt. Kreditbehovet blev dog fremdeles staaende. Det er stimulert under den stigende konjunktur og er blit umættelig. Tiltrods for at indtægtene svigter, og risikoen er blit saa meget større, forlanges der yderligere økning av kreditten. En imøtekommelse herav vilde ha ført os paa vilde veie. Kreditmængden har sine grænser og kan ikke utvides utover et passende forhold til de forhaandenværende resourcer; gaar man længer, innebærer det en betænkelig fare.

Dette var utgangspunktet for tillægsloven av 26. november 1920 om Norges Bank. Den satte bestemte grænser for seddelutstedelsen. Den gav rum for den seddelutstedelse man dengang hadde, men forutsatte at inndragning skulde ske, eftersom det oppustede kreditsystem skrumpet sammen igjen. Dermed var der definitivt sat en stopper for en videre økning av kreditmidlene. Det blev nødvendig at holde hus med de midler man nu engang disponerer over, og gradvis at redusere farten hvormed der kan skaffes ny kredit. Diskontoen indgaar nu selvsagt som et led i

bankens politik, omendskjønt den ikke i den internationale omsætning landene imellem har gjenvundet sin normale regulerende evne. Den er et nødvendig led i denne politik og maa bestemmes under hensyn til markedets stilling og avviklingens forlop.

Av de 100 millioner som banken ved nævnte lov fik som ekstraordinær seddelutstedelsesret, er som bekjent de 75 millioner inddrat.

Der er et viktig forhold som man maa være opmerksom paa i den utvikling som nu foregaar. Det prisfald som har fundet sted, er ikke i første linje kommet bankene tilgode. Prisnedgangen kom nemlig ikke indenfra; den opstod ikke paa den maate at produktionen blev billigere, og at de fremstillede produkter fandt villig avsetning til lavere priser; i saa fald vilde efterspørselen etter kredit paa naturlig maate bli forminsket i forhold til prisnedgangen. Prisfaldet kom fordi avsetningen slog feil. Producentene og de handlende blev sittende med sine lagre av dyre varer, ja, produktionen har endog fortsatt til de gamle priser. Dermed blev forretningsstandens stilling meget vanskelig. Den kredit som var ydet dem, stivnet til, og de maatte søke støtte hos bankene, og bankene har atter maattet søke støtte hos Norges Bank. Dette forhold ser vi i alle lande, og vi finder det igjen hos os. I begynnelsen av 1920 androg privatbankenes rediskontering i Norges Bank til ca. 100 millioner kroner. Følger vi tiden fremover, ser vi at bankene trenger øket kredit, og denne har maattet ydes, forat ikke vore næringsveier som har arbeidet under et haardt tryk, skulde bryte sammen. Denne økning fortsætter i 1921, og ved utgangen av aaret er beløpet kommet op i nær 300 millioner kroner. Det har været nødvendig at yde denne hjelp, da stillingen ellers vilde bli uholdbar. Men det sier sig selv at naar denne støtte paakaldes og i en saadan utstrækning, maa Norges Bank ha anledning til at bedømme, hvordan midlene anvendes, og at holde igjen hvor dette er paakrævet. Det er da ogsaa klart at denne utvikling har bragt Norges Bank i nærmere føling med bankene end før.

Den prisnedgang som begynte høsten 1920, har fortsatt ogsaa i 1921. Faldet var sterkt i begynnelsen av aaret; midt paa sommeren indtraadte der stilstand. Vi er vistnok ikke kommet saa langt ned som i andre lande, men vi kan dog notere at et stykke vei er tilbakelagt. Farmand's index var i januar 1921: 309 og i januar iaar: 239, Økonomisk Revue's henholdsvis 344 og 260. Leveomkostningene er i aarets løp gaat ned fra 335 til 270. Danmark og Sverige er naadd ned til 212.

Tildels kan man støte paa betragtninger over al den rikdom som er gaat tapt i det sidste par aar gjennom de synkende kurser og værdier, hvorved vor nationalformue skrumper sammen. Disse værdier har imidlertid aldrig været tilstede som reelle, og billedet blir derfor helt fortegnet. Vi faar etterhaanden blik for de rette dimensioner igjen.

Prisreduktionen rammet straks en række av vore viktigste næringsveier meget haardt. Den prisnedgang som er indtraadt paa verdensmarkedet, er voldsommere end man tidligere har oplevet den. Det er imidlertid nødvendig at være opmerksom paa, at det ikke her dreier sig om en vanlig konjunkturbølge som trækker sig tilbake; det er noget meget mere. Selve pengevæsenet er bli forstyrret, og den nødvendige gjenoprettelse fuldbyrdes nu. Paakjendingen er derfor saa meget sværere, og der reiser sig en række problemer, hvis løsning bereder de største vanskeligheter. De griper ind paa mange omraader, i vareomsætningen, paa arbeidsmarkedet, og sidst men ikke mindst reiser der sig de største vanskeligheter ved opjøret av gjeldsforpligtelser, hvor det etter de voldsomme forstyrrelser er umulig at opnaa en ordning som er fuldt retfærdig til alle sider.

Jeg kan ikke her gi nogen indgaaende fremstilling av vore næringsveiers stil-

ling i 1921. Det vil bli gjort i vor aarsberetning. Men jeg maa dog gi en oversigt over enkelte hovedtræk.

Der maa først fremhæves den forholdsvis gunstige stilling hvori landbruket, vort bærende erhverv, staar. Under de aar vi har hat med gode indtægter, har der været gjort betydelige fremskridt, betydelige kapitaler er lagt ned i bedriften, og adskillig har ogsaa været anvendt til avdragning av gjæld. Prisfaldet som særlig har gjort sig merkbart i slutten av aaret, gjør nu stillingen vanskeligere, og trykket maa antas at bli sterkere. Men det er en av de lysere sider i vor økonomiske stilling, at landbruket staar saavidt godt rustet til at motstaa tilbakeslaget.

I skogsbruket har omslaget været voldsomt, og stagnationen præger aaret 1921. Avsætningen er gaat meget sterkt tilbake, tømmerprisene er faldt betydelig, og virksomheten er derfor i vinter meget liten.

Fiskeriene arbeider som bekjent under uheldige vilkaar, idet avsætningsforholdene fremdeles er vanskelige. Værdiutbyttet har været ringe. Eksporten har for enkelte grener git tildels god fortjeneste, men har for andre bragt tap.

Ogsaa i hvalfangstbedriften meldte reaktionen sig gjennom et voldsomt fald i prisene. Men bedriften har indrettet sig paa det nye grundlag.

I skibsfarten har reaktionen fortsatt med de synkende fragter. Hvor sterk nedgangen har været, fremgaar av at index for oceanfragtene ved utgangen av 1921 stod i 27 mot 100 i begyndelsen av 1920. En betydelig del av flaaten blev efterhaanden oplagt. I juni var 40 % av den i utenlandsk fart sysselsatte flaate oplagt. Siden kom dog en hel del av den oplagte flaate i drift igjen. Avkastningen er gaat voldsomt ned, antagelig til en $\frac{1}{3}$ av det foregaaende aars. Overskuddet av driften ansees gjennemgaaende som daarlig, og der er heller ikke synderlig utsigt til, at denne næringsgren i den nærmeste fremtid vil gi noget klækkelig bidrag til bedring av vor økonomiske stilling.

Krisen har i meget sterk grad rammet vor industri, saavel eksport- som hjemme-industrien. De ugunstige avsætningsvilkaar har medført at produktionen er blit indskrænket, og at arbeidsledigheten er vokset saa sterkt. Jeg skal med nogen ord nævne træforædlingsindustrien, som spiller en væsentlig rolle i vor nationale husholdning, men som i 1921 har ligget saa nede paa grund av manglende avsætning. Til tider har det overhovedet ikke været mulig at faa salg istand, og de salg som fandt sted, er skedd til sterkt reducere priser. Lagrene har været store, og da brukene ligger inde med store beholdninger av dyrt indkjøpte raamaterialer, er det let forstaaelig at bankene har faat en byrde at trækkes med som falder meget tung. Utpaa høsten gik avsætningen villigere, men den har dog gaat trægere end ventet.

Handelsstandens stilling er i det store og hele forholdsvis bra, om det end kan variere efter distriktene. Denne stand har efter de gunstige konjunkturaar adskillig motstandsevne.

I de enkelte egne av landet stiller forholdene sig forskjellig. Dels avhænger det av om de viktigste næringsveier i distriktet er blandt de haardest rammede eller ikke. Dels beror det ogsaa paa, i hvilken utstrækning spekulationsfeberen har raset.

Paa østlandet er forholdene mest trykket i de distrikter hvor træforædlingsindustrien er sterkest fremtrædende. Gunstigere lyder beretningene fra Oplandene og Trøndelagen. Langs kysten virker dels skibsfarten, dels fiskeriene, dels industrien trykkende, men ogsaa her som overalt er billedet lysere, om man tar landbonæringen med. I Nordlands fylke antas ogsaa stillingen gjennemgaaende at være ganske bra. Noget ugunstigere lyder beretningene fra Tromsø; men ogsaa i dette fylke spiller

landbruket en viktig rolle. For fiskerienes vedkommende synes dog stillingen at være mindre lys, og i Finmarken er som bekjent forholdene yderst vanskelige.

Konjunktorenes tryk virker saaledes noksa ujevnt. Men kravene til Norges Bank om støtte kommer dog fra det hele land, og til tider kan tilstrømningen være overvældende.

Den utvikling som paagaar og skal fortsættes videre, skaper store vanskeligheter under overgangen. Der skal foretas en avvikling, og næringslivet maa bringes i en stilling som svarer til det nye forhold. Mange bukker under; men hovedsaken er at redde over det som har virkelig betydning for landets økonomiske liv. Det sier sig selv at der maa gaas frem med stor varsomhet, og at det ikke altid er let at trække den rette grænse. Man behøver heller ikke at legge skjul paa, at stillingen frembyr mange vanskeligheter og gir rik anledning til bekymringer.

Et rikt felt for virksomhet har man hat i rekonstruktion av en række mindre banker, privatbanker saavel som sparebanker. Aarsaken til disse bankvanskeligheter har selvfølgelig først og fremst været den sterke depression. Med vort sterkt decentraliserte bankvæsen vil bankinstituter i landsdele, hvis produktion er begrenset i en bestemt retning, være sterkt utsat for støt, naar distriktets hovednæringsgren eller -grener svigter. Men det er ikke bare de økonomiske konjunkturer som bærer skylden. Der maa ogsaa pekes paa den maate, hvorpaa der har været manøvrert. Vi finder igjen de samme træk i de fleste tilfælde som forelægges os. Disse banker har bundet en ganske uforholdsmæssig del av sine midler paa enkelte store engagements, og de har videre bundet sine midler saa fast, at det har bragt dem i alvorlig fare. Vi ser ogsaa hvorledes dispositionene like til det sidste har været ledet av en optimisme som synes ganske uforklarlig. Jeg maa ogsaa tilføie, at der i enkelte tilfælde er paatruffet feil av den art, at de ikke kan undskyldes, dispositioner som strider mot enhver rimelig forretningsførsel og direkte mot bankens egne vedtægter.

Den opgave som her meldte sig, hadde et omfang som gjorde det nødvendig, at arbeidet blev planmæssig organisert, og det blev ogsaa nødvendig at samle de kræfter som her kunde virke sammen. Norges Bank henvendte sig derfor i mars maaned 1921 til regjeringen om dens medvirken, og overensstemmende med vor henstilling blev der foreslaat og av Stortinget bevilget indtil 15 millioner kroner som indskud i privatbanker og sparebanker for at sætte dem istand til at møte forbigaaende vanskeligheter, paa betingelse av at vigtige almene hensyn taler for en saadan støtte. Sparebankene har slaat sig sammen om et sikringsfond, og paa sin side har ogsaa privatbankene tat del i arbeidet, og om arbeidet ikke altid er gaat saa let, saa er det dog lykkes at komme til resultater. Vi har igjennem disse refinansieringer underbygget bankene, forat de kunde fortsætte sin virksomhet, og vi har samtidig — hvad der ikke er mindre viktig — omordnet ledelsen efter behov.

Det bør tilføies at det i alle tilfælde har været forholdsvis mindre bankinstituter som i aarets løp kom i vanskeligheter, mens der ikke har foreligget noget tilfælde av denne art blandt vore storbanker.

Ogsaa i mange andre tilfælde har Norges Bank ydet vigtige næringsgrener en haandsrækning, uten at jeg skal gaa nærmere ind paa dette her.

I tider som disse har vi anset det paakrævet at rette en henvendelse til bankene om at vise forsigtighet ved utdeling av utbytte, og vi maa anerkjende den loyalitet, hvormed denne henstilling gjennomgaaende er blit møtt. Under saa usikre forhold som de nuværende, bør denne holdning ogsaa vurderes av almenheten. Vor henstilling om gjennomført forsigtighet i alle dispositioner har ogsaa en videre adresse til allé bedrifter i landet. Det er endog meget langt fra at der har været forholdt

saaledes tidligere. Det hænder at selskaper som har utdelt store utbytter istedenfor at lægge op nødvendige reserver, straks der reiser sig motvind, maa søke om ekstraordinær støtte under paaberopelse av deres nationaløkonomiske betydning. Det første bud som man kan utlede av nationaløkonomien, er at bedrifter skal styres efter en fornuftig plan og med det maal at sikre deres levedygtighet gjennom en aarrække. Mens man desværre altfor ofte har vist sorgløshet for bedriftens tarv, har der til gjengjæld været lagt for dagen en vidtdreven omhu for egne interesser. Det er et forhold som er hyppig forekommende, at selskapers ledere, mens indtægtene ialfald tilsyneladende var høie, har beregnet sig godtgjørelser som ikke staar i noget rimelig forhold til arbeidet, og som er uforsvarlige, naar man følger selskapenes videre skjæbne. Der er alt i alt disponert anselige indtægter paa denne maate, som burde ha sin plads blandt selskapenes reserver, og der er disponert ikke saa smaa beløp som alene eksisterer paa papiret. Men var indtægtene fiktive, var det forbruk som de gav anledning til, reelt nok.

Jeg har ovenfor sagt at den prisreduktion som har fundet sted, ikke kan ventes at bli avløst av en ny stigning i samme forhold. Vi kommer suksessivt ned paa et nyt nivåa, og det gjælder at indrette sig paa dette nye grundlag. Jo før vi evner at avpasse os til de nye forhold, desto bedre. Der maa tilveiebringes en ny likevegt mellem værdierne; de enkelte grupper av varer likeoverfor andre, detailpriser likeoverfor engrospriser, produktionsomkostninger i forhold til de færdige produkters værdi.

Denne sakens stilling drager efter sig to konsekvenser. For det første er det nødvendig at faa de gamle lagre realisert saa hurtig som omstændighetene tillater det. Det er nødvendig, fordi det er forbundet med risiko at vente, videre fordi bankene ikke kan bære saa tunge byrder som der nu er læsset paa dem, og endelig er det nødvendig at skape det faste grundlag for ny produktion. Disse betragtninger anerkjendes ogsaa av industriens mænd, ialfald i principet. Naar programmet skal realiseres, møter man ofte alskens indvendinger. De interesserte klynger sig da tildels til de besynderligste idéer. Men avviklingen er en nødvendighet, og det er ogsaa i debitorenes virkelige interesse at avbetale paa sin gjæld, førend byrden blir endnu sværere.

For det andet maa der finde sted en regulering av produktionsomkostningene, stemmende med de nye værdiforhold. De priser som opnaaddes i 1920, vil ingen længer betale, og de vender heller ikke tilbake, medmindre nye forstyrrelser skulde indtræ. Prisene paa fisk, træløst, hvalolje og alle de andre artikler er gaat betragtelig ned, og prisnivaaet maa ventes yderligere at gaa ned. Under disse omstændigheter er en reduktion av lønningene absolut nødvendig. Vi har ingen interesse av at arbeiderne opnaar mindre godtgjørelse end der tilkommer dem; men vi har interesse av at landets næringsliv kan komme paa fote, og at hjulene igjen begynder at gaa. Og normen vil tilsidst maatte sættes efter de lønninger som kan betales i eksportindustrien, altsaa hvad utlandet vil betale for de norske produkter og præstationer, hvormed vi tilbytter os de andre varer som vi trenger. Men det er en selvsagt forutsætning at arbeiderne faar fuld paalidelig oversigt over bedriftenes økonomiske stilling, saa at de selv kan forvisse sig om, at deres interesser ikke blir tilsidesat for andre, og videre at det ogsaa blir godtgjort, at der gjøres alt hvad gjøres kan, for at reducere produktionsomkostningene i det hele, og at lønningene ogsaa gaar ned for funktionærer av høiere og lavere grad. Det er av vigtighet at en saadan reduktion finder sted; ti vi formaar ikke at opretholde en produktion som ikke skaper tilsvarende værdier. Ingen menneskelig magt vil kunne vedlikeholde produk-

tionen under saadanne forhold trods den bedste vilje. Det er i saa fald et tidsspørsmål, hvorlænge vi kan holde det gaaende for en række bedrifter som trænger forstøtninger. Kanske stillingen vilde være klarere, om vi hadde ladt dem stanse allerede nu; men vi har ment at der var gode grunde for at holde det gaaende, idet vi har gjort regning paa god vilje fra deres side som i første række er interessert i, at vor økonomiske virksomhet holdes bedst mulig oppe.

Det er ganske naturlig under saa sterkt fluktuerende forhold som vi nu lever under, at længselen efter stabilitet vokser, saa at borgerne vil kunne avslutte sine kontrakter med forvisningen om, at de forpligtelser som stiftes, vil bli at betale med penger, hvis kjøpe-evne ikke i mellemtiden undergaar sterke forandringer. Men denne stabilitet vil ikke kunne opnaaes, før processen er ført længer frem og værdierne kommet mer til ro.

Med prisnivaæet er vor valutas skjæbne paa det nøieste knyttet sammen. Det forløpne aar har ikke bragt os nogen bedring. For vort vedkommende har eksporten i 1921 ligget sterkt nede, og eksportopgavene bekræfter alene de triste fakta som vi allerede var bekjendt med, og like daarlig har det ogsaa stillet sig med den usynlige eksport. Det er klart at det er en av vore viktigste opgaver at opta valutaspørsmålet til løsning, men nogen løsning kan ikke gjennomføres, før de økonomiske forhold lægger sig bedre tilrette derfor, og nogen varig bedring kan heller ikke opnaaes uten gjennom naturlige midler. Et forsøk paa kunstig at regulere kursene er dømt til at mislykkes.

Man har forlangt at Norges Bank skulde gaa til eksport av guld. Man har imidlertid glemt at paavise, hvorledes vi skulde være istand hertil efter de lovregler som vi nu engang er bunden av. Men selv bortset herfra finder vi det uriktig at spille vore kræfter paa opgaver av lavere rang. Gullet er vor reserve, og det skal bli anvendt, naar det virkelig trænges, og naar man kan opnaa noget som har virkelig værdi.

Man maa imidlertid ha paa det rene, at valutaspørsmålet løses ikke ved lykkes gunst alene, men vi maa gjøre vor indsats; dog dertil trænges at alle vore kræfter samles. Dette gjælder for alle vore eksportgrener, ogsaa dem hvis fremtid for øieblikket ligger usikker, forat vi kan utnytte alle vore chancer. Det spørsmål det her gjælder, er saa viktig, at det maa tas alvorlig med i betragtning.

Nu er der de som taler om at man skal opgi arbeidet og finde et eller andet remedium som man kan slaa sig tiltaals med. Man finder det for anstrengende at holde følge eller rettere sagt lunte efter de andre.

Det er store, meget store interesser som her staar paa spil, og særlig er som jeg har nævnt, spørsmålet indviklet, naar man tænker paa at finde en retfærdig ordning for oppgjør av gjæld stiftet i de forskjellige tidsrum. Man kan ikke skape nogen ideel ordning. Man maa nøie sig med noget ufuldkomment, med en løsning som virker mindst mulig ubillig til alle sider. Der har været hævdet den opfatning, at man skulde gjenoprette prisnivaæet fra før krigen. Der er ingen sandsynlighet for at pengeværdien vil stige saa høit, selvom guldindløsning indføres til det gamle paritetsforhold. Og det maa efter lovgivernes stilling til spørsmålet være vor pligt at arbeide mot dette maal av al vor evne. Men det er vor overbevisning at tiden ikke er inde til at gaa til guldindløsning i nogen form.

I saadanne perioder hvor metalindløsningen er suspendert, vil det kunne hælde at sedlenes værdi fæstner sig omkring et bestemt punkt, og naar dette varer længe ved, vil der melde sig sterke interesser som arbeider for at man oppgir at arbeide sig helt frem, men stanser der hvor værdien foreløbig har slaat sig til ro. Dette spørsmål har jo

været oppe tidligere i Norges Banks historie. Professor Schweigaard tok det op i den bekjendte avhandling i „Vidar“ i 1833, i hvilken han tok tilorde mot Jacob Aall's opfatning, at man burde vente til konjunktorene hævet sedlenes værdi, indtil pari var naadd. Schweigaard holdt paa at man en gang for alle skulde sætte sedlenes værdi ned til den faktiske værdi, 90 skilling, som de hadde holdt sig nær i de sidste 6½ aar. Man vilde derved opnaa overensstemmelse i pengeværdien, forsaavidt angik de gjældsforhold som var stiftet i dette tidsrum. I 1836 tok han paany spørmaalet op og foreslog nu at sætte dalerens værdi til 108 sk.

Men statsmagtene fulgte ikke professor Schweigaard's raad i dette stykke, og man angret ikke paa denne beslutning. Man følte det som en skuffelse, om man ikke skulde kunne gjenopta fuldt ut den sølvindløsning, som man i 1818 hadde fundet det nødvendig at utskyte, og man paatok sig heller de ofre som det kostet at holde frem en tid. Det var Schweigaard's sterkeste argument at den norske dalers værdi hadde fæstnet sig. Der synes derfor at være liten grund til at reise spørmaalet nu, da den norske valuta hverken indad eller utad er kommet til nogen foreløbig ro.

Jeg skal tilslut nævne nogen momenter som danner lysere punkter i den økonomiske situation. I de ledende stater er stemningen noget mere optimistisk. Om det end er vanskelig at finde positive tegn til en bedring, er der dog opnaad en viss likevegt. Priskaldet er et stykke paa vei, om end adskillig staaar tilbake. Forstaaelsen av at der maa arbeides, er blit større. Der berettes fra mange hold om en kjendelig bedring i saa maate. Følelsen av den gjensidige avhængighet er blit større, avhængighet mellem erhverv og mellom samfundsklasser. Repræsentantene for særkravene er vel endnu høirøstede, men i virkeligheten føler vel de flest, at det nu er nødvendige end nogensinde at holde sammen. Og vor handelsbalance er ialfald paa vei tilbake mot likevegt. For den allersidste tid vil man opdage tegn som kan gi haap om en gunstigere utvikling i det nu løpende aar.

Men utviklingen under trange tider er langsam og kræver stor taalmodighet. Hvis alt skulde gjøres op i en fart, vilde resultatet stille sig mistrøstig. Men tiden yder sin værdifulde hjelp. At man kan arbeide sig igjennem alle vanskeligheter, har vi aldrig næret nogen tvil om. Og den virksomhet som maa anerkjendes at være av væsentlig betydning for vor økonomi, vil bli ydet al den støtte som vi evner for at reddes gjennom trængslerne.

Jeg gaar dernæst over til at behandle vort regnskap for 1921. Brutto-indtægten utgjør kr. 31,651,267,73. Trækkes herfra alle omkostninger og driftsutgifter, derunder ogsaa hvad der er medgaat til seddelfabrikationen, utgjør aarets overskud kr. 28,249,469,95. I 1920 var det tilsvarende beløp kr. 24,091,414,88. Det aarsregnskap som nu fremlægges, viser det største netto-overskud som hittil er forekommet i bankens historie. Herved maa det erindres at vore utlaan i 1921 ligger meget høit. De anvendte midler utgjorde nemlig i gjennemsnit 432,9 millioner kroner mot 407,4 millioner i 1920, i hvilket aars første del utlaanene laa adskillig lavere. Eftersom avviklingen paagaar, kan porteføljen ventes at reduceres, og man maa derfor senere imøtese mindre overskud som et naturligt resultat av utviklingen.

Efter repræsentantskapets bestemmelse er overskuddet besluttet anvendt paa følgende maate:

Der avskrives som tap	kr. 12,625,000.—
Avsat til delkrederefondet	„ 8,450,000.—
„ „ bygningsfondet	„ 500,000.—
„ „ pensionsfondet	„ 500,000.—
„ „ gratialefondet	„ 200,000.—
Av det resterende beløp	„ 5,974,469.95

anvendes som utbytte til aksjonærer 10 pct.: kr. 3,500,000.—, staten faar kr. 2.469,575.96, mens resten eller kr. 4,893.99 henlægges til reguleringsfondet. Dividenden vil bli utbetalt senere efter nærmere kundgjørelse i avisene.

Norges Bank har i de sidste 4 aar utdelt 12 pct. utbytte til aksjonærene. Endskjønt aarsregnskapet stiller sig saa gunstig, har vi dog anset det rigtigst at begrænse utbytte til 10 pct.

Som det vil sees, er der avsat et betydelig beløp til dækning av tap. Angaaende dette punkt maa jeg tilføie et par bemerkninger. Vore tap er av en dobbelt art. Vi har for det første de tap som banken lider paa sin utlaansvirksomhet, og under de nuværende trykkende forhold sier det sig selv at der maa bli endel saadanne. Jeg finder dog ogsaa at burde tilføie at der er paadrat banken tap gjennom dispositioner fra enkelte avdelingens side, som burde ligge utenfor en nationalbanks ramme. Men til disse tap av forskjellig slags kommer de foranstaltninger som Norges Bank i denne tid er nødt til at træffe for at støtte virksomheter og bedrifter, hvis fortsatte bestaaen har en større almen interesse. Det er vor opfatning at Norges Bank likesom nationalbanken i andre lande ikke kan ta stilling til de mange spørsmål om refinansiering som nu stadig melder sig fra et blot og bart forretningsmæssig standpunkt. Norges Bank har her en national opgave, som den ikke kan stille sig avvisende likeoverfor. Den maa bedømme de interesser som staar paa spil, hensynet til den virksomhet som i tilfælde vilde lægges øde, til de socialt uheldige følger som vilde indtræ, og til de værdier som vilde gaa til spilde. Herved paatar banken sig nødvendigvis risikoer, og berettigelsen ligger her som sagt i de mere almene interesser. Naar vore avskrivninger alt i alt er saa store, forklares det væsentlig gjennom de forebyggende foranstaltninger som banken har maattet træffe i det hele samfunds interesse.

Der kan naturligvis gjøre sig delte opfatninger gjældende angaaende den heldigste fremgangsmaate ved bestemmelsen av overskuddets anvendelse. Vi har anset det rigtigst at foreta en forholdsvis betydelig avskrivning paa aarets overskud, samtidig som vi overfører et ganske betydelig beløp til delkrederefondet. Dette fond naar gjennom denne tilskrivning op til et samlet beløp av over 43 millioner kroner, en anselig sum, hvormed vi kan møte de vanskeligheter som melder sig.